

OPou (*ThPu.*, 162); «ja l'hi mostr' a lo cordér / ... pel gos unas espardenyas» (MilàF, *Romllo.*, 505, recollit a les Guillerries); avui encara d'ús general, des d'Eivissa («cordelero», PzCabrero), fins al Nord del cat. or. (recordem el graciós conte dels corders, de JqRuyra); *corderia*. La *kordéta* és l'espècie de borla que les ansotanes duen davant en llur vestit típic (1966).

Cordó [S. XIII]: A. Pagès documenta el costum dels amants de donar-se'n un com a penyora, en Llull 10 i en Pere Marc (*Rom.* LIII, 422) [cf. la *baraça* dels trobadors portuguesos antics], però també són ben conegudes les poesies de Cerverí de Girona, on aqueix *cordó* fa un gran paper, i és freqüent en el *Tirant*: «e lo guardabraç li fóra del tot caygut si no per lo 15 *cordó* de seda», «Tirant en lo braç portava liguada una petita acha ab un *cordó* de seda», «la mànegua squerra --- senyí-la's ab un *cordó* tot d'or, de Sant Francesch» (Ag. I, 208; II, 244; II, 87); «lo *cordó* debax la barba, que té lo sombrero, que no cayga», 20 OPou (*ThPu.*, 307); a l'Alt Pallars: *los kordóns* del vestit del capellà (Tor de Vall Ferrera), i a la V. de Cardós lo *cordó* és el ble de l'espelma, lo *cordó* o 'carena' de la serra, i *anar de cordó* és 'caminar en fila' («los Tres Bordonos van de *cordó*, 1935); amb el 25 de la serra podem unir el *cordó* 'la mota del riu' (que entre aquest i el marge del llit deixa l'*algoletja*) a Fortaleny i a Polinyà de Xúquer. A l'Alt Aragó el *kordón* tan típic que penja darrere del sombrero de l'ansotà (1966); a Bielsa el vestit típic local de les dones constava de: el *çipón*, el *mantón*, las *incordnaderas* i es *pendyéntes* (1965). «—Vós, donzella, res no'm dau? / —Sí voleu la *cordonera* o'l cintó del davantal?», MilàF (*Romllo.*, 320, 5, i ja en l'ed. de 1853, n.º 54). *Cordonada*; *cordonam*; *cordonar*, -nat; 35 *cordonasso*.

Cordada. *Cordador*. *Cordadura* [fi S. xv]. *Cordaire*. *Cordalla*. *Cordament*. *Cordejar*.

Cordellada, *cordellador*, *cordellam*; *cordellar* [JRoig, *Spill*, v. 732]. *Cordellat* [1512, i supra]. *Cordellejar*; 40 *cordeller*. *Cordelleta*. *Cordelli*; *cordellina*; *cordelló*. *Cordeta*. *Cordícol*. *Cordillar*; *cordillanta*. *Cordim*.

Encordar [S. xv];³ *encordat* [1410]. *Encordella*; *encordellat*. *Encordillar*, -llada, -llament, -llat. *Encordonar*; *encordonament*. *Desencordar*; *desencordellar*. 45

CPt.: +*Corda-botes* [Bna.: Fontserè l'assenyalava a incloure en el DOrt., c. 1925; de fet aquesta és la forma que sento més al voltant meu des de c. 1910, si bé també *corda-botons* que deu ser en efecte del bisbat de Girona, com diu *AlcM*]. *Ancorda* [Muntaner, ed. Lanz, 244.13], equivalent del cast. *avancuerda*: «a diferència de la corda de l'arc de la ballesta, que es diu simplement *corda*, s'ha d'entendre la corda auxiliar que quan hom canvia la corda manté l'arc tibant» («Hilfsehne, die beim Auswechseln der Sehnen den Bogen gespannt hält», Giese, VKR I, 146), oc. ant. *encorda* «corde d'arbalète» C. Cons. Albi, a. 1360, Milhau *ancorda* (1302), junt amb fr. *encorder*, oc. ant. *encordar* «garnir (un arc) de sa corde», FEW II, 665a, § 2.

¹ Esborrar en *AlcM* la cita de JRoig, *Spill*, 7223 (núm. erroni i text incompreensible). —² Ni Riquer ni Llabrés no ho entenen: aquest personatge era el senyor d'un poblet petit de Bigorra (que encara hi és amb aquest nom), que no té més que 60 habitants: devia ser, doncs, un senyor pobre que, com a paga, no va poder dar a Cerverí més que un vestit esquifit, i Cerverí ara l'hi torna sardònicament. —

³ A Castalla, en particular: «fer el seient d'una cadira amb *cordells*» (Enric Valor, c. 1950) i el substantiu: *l'encordat d'una cadira*; J. G. M. explica que aqueixos cordells són unes cordes d'espant planes que ell en diu *cordetes*, i que s'hi fan seients més rústics —de casa de pagès— que embogant.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *cordam*, *cordatge*, *cordar*, *cordar-se*, *cordat*, *descordar*, *descordament*, *cordà(da)* de coets, *cordill*, *cordilla*, *cordillada*, *cordillera* adj., *cordell*, *cordella*, *cordellat*, *cordellant*, *cordellada*, *cordellera*, *corde*, *corderia*, *cordeta*, *cordó*, *anar de cordó*, *cordonera*, *cordonada*, *cordonam*, *cordonar*, *cordonat*, *cordonasso*, *cordada*, *cordador*, *cordadura*, *cordaire*, *cordalla*, *cordament*, *cordejar*, *cordellada* (veg. supra), *cordellador*, *cordellam*, *cordellar*, *cordellat* (veg. supra), *cordellejar*, *cordeller*, *cordelleta*, *cordelli*, *cordellina*, *cordelló*, *cordeta*, *cordícol*, *cordillar*, *cordillanta*, *cordim*, *encordar*, *encordat*, *encordella*, *encordellat*, *encordillar*, *encordillada*, *encordillament*, *encordillat*, *encordonar*, *encordonament*, *desencordar*, *desencordellar*, *corda-botes*, *corda-botons*, *ancorda*.

CORDER, 'anyell', mot particular del cat. occidental i el valencià, del ll. vg. *CORDARIUS, derivat del ll. CORDUS 'tardà', que s'aplicava especialment als anyells. □ 1.ª doc.: princ. S. xv, StVicentF (*Sermons* I, 23.26).

També Jaume Roig, *Spill*: «li féu present / corde, anyell ---», v. 13664; «no furtava / cabrit, corde, / com la muller / del cech Tobies», v. 11205. No és un mot de les regions frontereres, sinó enterament general en els dominis dialectals occidental i valencià: fins tant a l'E., i en comarques tan lliures d'influència castellana com la Vall Ferrera, tot el Pallars, la Vall d'Ager, l'Urgell, el llevant de les Garrigues (El Soleiràs, 1936), i fins a Artesa de Segre, Solsona, Priorat, Gadesa, Tortosa, i tot el País Valencià de cap a cap, des dels Ports, fins a Migjorn (Valldigna, Pego, etc.).

Com que també es troba en els escriptors valencians més purs, des de 1400, i no és raonable esperar-ne documentació anterior, donat el criteri unificador a ultrança del llenguatge de la gran majoria de la literatura anterior, crec, doncs, que es pot descartar que *corde* sigui manllevat del castellà. És veritat que hi ha en terra valenciana una variant *cordero* que és la que posa OPou com a contra-partida del gironí *anyell* (*ThPu.*, 41, 33, 190; i en 282 en la mateixa frase on StVicentF usa *corde*), i encara que avui predomina molt *kordér* entre els valencians, *kordéro* és encara el que diuen d'altres (cita d'Almarche en *AlcM*; a Simat